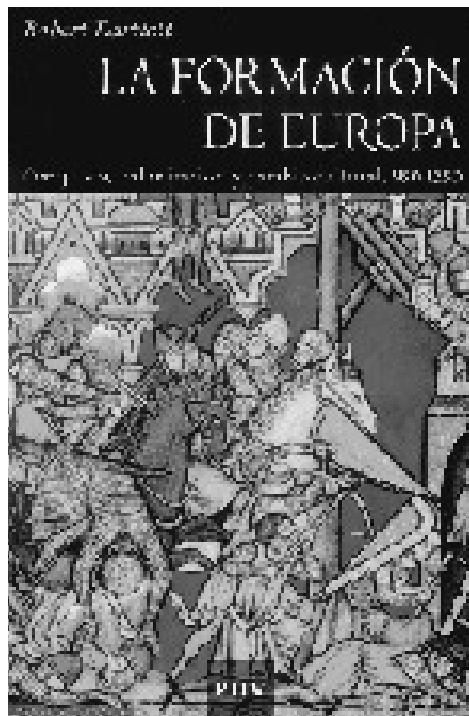

Els bolquers d'Europa

Una defensa de la tesi del naixement de la identitat europea a partir dels processos d'expansió territorial entre els s. XI i XIV, «colonialisme medieval» dut a terme pels cavallers i les noves monarquies, amb cobertura ideològica de l'Església.

LA FORMACIÓN DE EUROPA. CONQUISTA,
COLONIZACIÓN Y CAMBIO CULTURAL, 950-1350

ROBERT BARTLETT

TRADUCCIÓ D'ANA RODRÍGUEZ LÓPEZ

469 PÀGINES

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA/UNIVERSIDAD DE GRANADA, 2003

Al s. XI Europa ha tocat fons i comença una nova embranzida que no s'aturarà fins a la crisi del s. XIV. Europa naix ara, segons Bartlett. Una nova articulació homogènia que genera una classe dominant abocada a la guerra, els nous estats medievals i un conjunt d'institucions que arriben fins ara: les monarquies, els ordes religiosos, les ciutats, i amb elles el treball especialitzat, el comerç, les universitats, els parlaments, el dret territorial... Un procés superador de l'anterior varietat carolíngia, que uniformitzarà Europa. Hi naixen nacions, definides per la seua etnicitat lingüística, però amb una superestructura internacional, el cristianisme romà, amb el llatí com a llengua comuna.

Cohesió i, alhora, expansió: un nucli central germànic i llatí, bàsicament carolingi, fa recular les fronteres exteriors: al nord i a l'est, contra els pagans, evidentment inferiors però als quals cap convertir; i al sud l'islam, enemic igual, contra qui no cap sinó la victòria militar i la creació de regnes colonials: el cas valencià en seria paradigmàtic. Més encara, l'Europa medieval es creu destinada a convertir els salvatges i destruir l'islam, un somni premonitori del futur colonialisme. Els europeus són cristians, diu Bartlett, i l'altre és el no cristià. Absorvir-lo o destruir-lo forma part de la llui-

ta moral entre el bé i el mal: unitat i homogeneïtat a costa del genocidi dels perdedors i la marginació de les minories. Participa del renovat interès actual en la història militar i de la tecnologia bèl·lica, temes negligits fins fa uns anys. Però no empra el concepte de feudalitat, desenvolupat per Duby i Bois: ni sistema, ni revolució feudal; els cavallers plenomedievals són ambigus «aristòcrates». També ignora, sorprenentment, l'expansió uniformitzadora dels arts romànic i gòtic, una fase del qual és precisament dita «internacional».

Bartlett anomena, anacrònicament i teològica, les realitats polítiques i territorials medievals segons els estats actuals; és forçat denominar «espanyols» a la host de Jaume I, per exemple. No és una mera qüestió de llenguatge: la catalanitat de la conquesta de València s'hi dilueix en una obsoleta «reconquesta» hispànica, de la qual elimina completament Portugal. Actualitza rotundament la tesi de l'origen carolingi i cristià d'Europa, tesi reduccionista si no es matisa: hi ha més elements en la configuració; els vençuts i els marginats, els celtes i els eslaus, l'islam andalusí o sicilià, els jueus, no foren, no són membres fundacionals d'Europa?

Albert Toldrà